ANTONIO TIZZANO
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2005. április 21. [1]

I — Bevezetés

1. 2004. február 17-én hozott ítéletében a Cour de Cassation (francia semmítőszék) az EK 234. cikk értelmében két, a bérleti jogról és a haszonkölcsönzési jogról, valamint a szellemi tulajdon területén a szerzői joggal szomszédos bizonyos jogokról szóló, 1992. november 19-i 92/100/EGK tanácsi irányelv [2] (a továbbiakban: 92/100 irányelv), valamint a műholdas műsorsugárzásra és a vezetékes továbbközvetítésre alkalmazandó egyes szerzői és szomszédos jogi szabályok összehangolásáról szóló, 1993. szeptember 27-i 93/83/EGK tanácsi irányelv [3] (a továbbiakban: 93/83 irányelv) értelmezésére irányuló kérdést terjesztett a Bíróság elé.

2. A kérdést előterjesztő bíróság elsősorban azt kérdezi, hogy melyik tagállamnak kell szabályoznia a hangfelvételt előállító vagy előadó művészek díjazását, ha a hangfelvétel közvetítésére használt jelet valamely tagállamból egy műholdra küldik, amely ezt a jelet egy másik tagállamban elhelyezkedő átjátszóállomásra továbbítja, ahonnan a jelet visszairányítják az első tagállamba. Abban az esetben, ha több állam jogát kell alkalmazni, a kérdést előterjesztő bíróság azt is kérdezi, hogy a közösségi jog értelmében lehetséges-e az egyik tagállamban levonni a másikban fizetett összeget.

II — Jogszabályi háttér

A releváns közösségi jog

3. A 92/100 irányelv célja, hogy harmonizált jogi keretet biztosítson a bérleti jogra és a haszonkölcsönzési jogra vonatkozó nemzeti szabályozásoknak a szerzői jog, valamint a szerzői joggal szomszédos bizonyos jogok területén, a közös piac megfelelő működésének biztosításához szükséges mértékben.

1 — Eredeti nyelv: olasz.

2 — HL L 346., 61. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 120. o.

3 — HL L 248., 15. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 134. o.

4. Csak minimális harmonizációról van tehát szó, amint az az irányelv huszadik preambulumbekezdéséből is kiderül, amely kifejezetten elismeri a tagállamok azon jogát, hogy a szomszédos jogok jogosultjainak az irányelv által előírtnál szélesebb körű védelmet is nyújthatnak.

5. Ez a védelem elsősorban az irányelv 8. cikkének (2) bekezdésében jelenik meg, amely így rendelkezik:

„A tagállamok biztosítják azt a jogot, amelynek célja, hogy a felhasználó egy egyszeri méltányos díjat fizessen a hangfelvétel kereskedelmi célú nyilvánosságra hozatala, illetve e hangfelvétel példányának vezeték nélküli sugárzása vagy egyéb módon a nyilvánossághoz közvetítése esetén, valamint hogy ezen díjat az érintett előadóművészek és hangfelvétel-előállítók között felosszák. Az előadóművészek és a hangfelvétel-előállítók közötti megállapodás hiányában a tagállamok meghatározhatják a feltételeket, amelyek alapján közöttük a díj felosztásra kerül."

6. A 93/83 irányelv célja a műholdas műsorsugárzásra és a vezetékes továbbközvetítésre alkalmazandó egyes szerzői és szomszédos jogi szabályok összehangolása, „hogy megakadályozza több nemzeti jog halmozott alkalmazását egyetlen műsorsugárzási cselekményre" (tizennegyedik preambulumbekezdés).

7. Ugyanezen preambulumbekezdésben elismerve, hogy „a műsort hordozó jelekkel kapcsolatos szokásos műszaki eljárások nem tekintendők a sugárzási lánc megszakításának", az irányelv meghatározza az általa használt fogalmakat.

8. Az 1. cikk (1) bekezdése értelmében „»műhold« minden olyan frekvenciasávon működő műhold, amely a távközlési jog szerint nyilvánosság általi vételre szánt jelek sugárzására, vagy pedig zártkörű, egyéni kommunikáció céljára van fenntartva. Az utóbbi esetben azonban a körülményeknek, amelyek között a jelek egyéni vétele történik, az előző esethez hasonlónak lenniük".

9. Ugyanezen cikk (2) bekezdése a következőket írja elő:

„a) Ezen irányelv alkalmazásában »műholdas nyilvánossághoz közvetítés« az a

cselekmény, amikor a műsorsugárzó szervezet ellenőrzése és felelőssége mellett a nyilvánosság általi vételre szánt műsorhordozó jeleket a műhold felé, majd onnan a Föld felé vezető megszakítatlan közvetítési láncba juttatják.

b) A nyilvánossághoz szóló, műholdas közvetítésre csak abban a tagállamban kerül sor, ahol a műsorsugárzó szervezet ellenőrzése és felelőssége mellett a műsorhordozó jeleket a műhold felé, majd onnan a Föld felé vezető megszakítatlan közvetítési láncba juttatják."

10. Az előadók, hangfelvétel-előállítók és műsorsugárzó szervezetek jogait illetően a 4. cikk (1) bekezdése előírja, hogy „a műholdas nyilvánossághoz közvetítés esetében az előadók, hangfelvétel-előállítók és műsorsugárzó szervezetek jogainak védelmére a 92/100/EGK irányelv 6., 7., 8., és 10. cikke irányadó".

A nemzeti jog

11. A francia jog tekintetében elegendő a szellemi tulajdonról szóló francia törvénykönyv L. 214-1. cikkére emlékeztetni, amelynek értelmében:

„a hangfelvétel kereskedelmi célú nyilvánosságra hozatala esetén az előadóművész és a hangfelvétel-előállító nem tilthatja meg:

[...]

2° a hangfelvétel sugárzását, sem e sugárzás kábelen keresztül történő egyidejű és teljes terjedelmű közvetítését.

A kereskedelmi célból nyilvánosságra hozott hangfelvétel e felhasználására tekintettel, függetlenül a hangfelvétel rögzítésének helyétől, az előadóművész és a hangfelvétel-előállító díjazásra jogosult. E díjazást a kereskedelmi célból nyilvánosságra hozott hangfelvételt a jelen cikk 1. és 2. pontjában meghatározott feltételek között felhasználó személy fizeti meg.

E díjazás a felhasználásból származó bevételekhez igazodik, vagy, annak hiányában, átalány jelleggel meghatározott [...]".[4]

4 — Nem hivatalos fordítás.

III — Tényállás és eljárás

12. Az Europe 1 communication SA, amelynek a Lagardère Active Broadcast társaság (a továbbiakban: Europe 1, illetve: Lagardère) a jogutódja, egy franciaországi műsorszolgáltató társaság. Műsorait párizsi stúdiókban készítik, és először műholdra közvetítik. A jeleket a földfelszínre továbbítják, ahol a francia területen elhelyezkedő átjátszók fogják fel azokat, majd a műsorokat frekvenciamodulációval (ultrarövidhullámon [FM]) a nyilvánossághoz közvetítik.

13. Az Europe 1 nemcsak az imént említett közvetítési rendszert használja. Rendelkezik ugyanis egy, a német határon túl, a saarlandi Felsbergben található adóállomással is, amelyet tevékenységének megkezdésekor az akkor hatályos francia törvények megkerülése érdekében használt, amelyek csak a közszolgáltatók számára tették lehetővé átjátszóantennák üzemeltetését francia területen.

14. A műhold a jeleket ezen átjátszóállomás felé is közvetíti, amely a Compagnie Européenne de Radiodiffusion et de Télévision Europe 1 (a továbbiakban: CERT) nevű, német jog szerinti társaságnak — e társaság tőkéjének 99,70%-át az Europe 1 birtokolja — hosszúhullámon továbbítja őket Franciaország irányába, a Németországban ítélt koncesszió értelmében.

15. Emlékeztetek arra, hogy a műholdas rendszer meghibásodása esetén a párizsi stúdiók jeleit a Németországban lévő adóállomáshoz egy földi digitális hálózaton keresztül lehet továbbítani, amely a műholdas rendszer kialakítása előtt az egyetlen jeltovábbítási eszköz volt.

16. Arra is emlékeztetek, hogy bár a közvetített programokat kizárólag a francia nyelvű közönségnek szánják, a felsbergi átjátszóról sugárzott műsorok a német terület egy szűk körzetében is foghatók.

17. Franciaországban az Europe 1 a Société pour la perception de la rémunération équitable-nak (a továbbiakban: SPRE) fizette a műsoraiban felhasznált hangfelvételek előadóművészeinek és előállítóinak járó díjazást. A CERT a maga részéről Németországban ugyanezen hangfelvételek sugárzásáért éves átalánydíjat fizetett a Verwertung von Leistungsschutzrechtennek (a továbbiakban: GVL), amely az SPRE-nek megfelelő társaság a német jogban.

18. A hangfelvételek felhasználásáért járó díjazás kétszeri megfizetésének elkerülése érdekében az Europe 1 és az SPRE között megkötött megállapodás, amelyet 1993. de-

cember 31-ig meghosszabbítottak, előírta, hogy az Europe 1 részéről az előadóművészeknek és az előállítóknak járó díjazás összegét csökkentik a CERT által a GVL-nek fizetett összeggel.

19. 1994. január 1-jétől kezdve semmilyen megállapodás nem jogosította fel az Europe 1-et erre a levonásra, a társaság azonban továbbra is folytatta ezt a gyakorlatot.

20. A SPRE, mivel úgy ítélte meg, hogy ez a levonás nem volt indokolt, keresetet nyújtott be a Tribunal de grande instance de Parisnál, amely helyt adott kérelmének.

21. A CERT ezért felbontotta azt a szerződést, amelynek értelmében a GVL-nek fizette a díjazást, ez utóbbi azonban keresetet indított Németországban. A GVL-nek kedvező elsőfokú ítélet, majd a Saarländisches Oberlandsgerichtnek (saarlandi fellebbviteli bíróság) a CERT-re nézve kedvező ítélete után a jogvita a Bundesgerichtshofhoz (német semmítőszék) került.

22. Ez utóbbi bíróság — mivel úgy ítélte meg, hogy a szóban forgó közvetítések a német jog alá tartoznak, mert Németországban található állomásokról sugározzák ezeket, és a GVL-nek járó díjazást a Franciaországban fizetett összeggel csökkenteni kell — nem terjesztett előzetes döntéshozatalra irányuló kérdést a Bíróság elé, hanem kimondta a 93/83 irányelv alkalmazhatatlanságát, és a másodfokú ítéletet hatályon kívül helyezve visszautalta az ügyet a fellebbviteli bírósághoz. Ez utóbbi a Bíróság ítéletének meghozataláig felfüggesztette az előtte folyamatban lévő eljárást.

23. Időközben ugyanis a Lagardère (ekkor már az Europe 1 jogutódja) kezdeményezésére Franciaországban is folyamatban volt a bírósági eljárás, először a Cour d'appel de Paris-hoz a SPRE számára kedvező elsőfokú ítélet ellen benyújtott fellebbezéssel, majd ennek elutasítását követően a Cour de cassationhoz benyújtott fellebbezéssel. Az egyes közösségi jogszabályok értelmezésekor felmerült kétségek miatt a Cour de cassation felfüggesztette az eljárást, és az alábbi kérdéseket terjesztette előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé:

„1) Amennyiben egy tagállam területéről sugárzó műsorszolgáltató társaság, hogy kiterjessze műsorainak közvetítését hazai [közönsége] egy részére, a közelben, egy másik tagállam területén elhelyezkedő adóállomást használ, amelynek többségi tulajdonú leányvállalata engedélyes, ez utóbbi állam joga vonatkozike az 1992. november 19-i 92/100/EGK irányelv 8. cikkének [(2) bekezdésében] és az 1993. szeptember 27-i 93/83/EGK irányelv 4. cikkében előírt, a hangfelvételek kereskedelmi célú nyilvánosságra hozatala és a továbbközvetített műsorokban történő megjelenése után járó egyszeri méltányos díjazásra?

2) Igenlő válasz esetén az eredeti műsorszóró társaság levonhatja-e a leányvállalata által kifizetett összegeket a hazai területen történő közvetítések összessége után kért díjazásból?"

24. A Bíróság előtt ily módon létrejött eljárásban a Lagardère, a CERT, a SPRE, a GVL, a francia és a német kormány, valamint a Bizottság terjesztett elő észrevételeket.

25. Ugyanezen felek vettek részt a 2005. március 2-án tartott tárgyaláson is.

IV — Értékelés

Az első kérdésről

26. Az első kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy annak a ténynek a következtében, hogy a nyilvánosság egy része az egyik tagállamban készült műsorokat először műholdra küldött, majd onnan egy másik tagállamban található átjátszóállomásról az előző tagállam felé továbbított jeleken keresztül fogja, az utóbbi tagállamnak kell-e szabályoznia az általa továbbközvetített műsorok vonatkozásában a felhasznált hangfelvételt előállító vagy előadó művészek díjazását.

27. Amint azt a Bizottság és a GVL megjegyzi, az e kérdésre adandó válasz a szóban forgó közvetítés minősítésétől függ. Abban az esetben ugyanis, ha ez a 93/83 irányelv szerinti „műholdas nyilvánossághoz közvetítésnek" minősül, a felhasznált hangfelvételt előállító vagy előadó művészek díjazását az irányelv 1. cikke (2) bekezdésének b) pontja értelmében kizárólag azon tagállam jogának kell szabályoznia, ahonnan a jelet kibocsátják, tehát jelen esetben a francia jognak. Ellenkező esetben kívül kerülne a 93/83 rendelet alkalmazási körén, aminek következtében a felsbergi adóállomás által felhasznált hangfelvételt előállító vagy előadó művészek díjazása tekintetében nem lehetne kizárni a német jog alkalmazását.

28. Jobban megnézve azonban: az irányelvnek a jelen ügyre való alkalmazhatatlansága egy másik, az előzőhöz kapcsolódó és bizonyos tekintetben azt megelőző kérdés megoldásából is eredhet, amelyet a felek szintén megvitattak az eljárás folyamán. Ugyanis mivel az irányelv nem vonatkozik minden műholdtípusra, hanem csak azokra, amelyek bizonyos feltételeknek megfelelnek, fel lehet tenni a kérdést, hogy a szóban forgó

műhold valóban az irányelv szerinti „műholdnak" minősül-e. Ha nem, akkor az irányelvet minden bizonnyal nem lehet a jelen ügyben alkalmazni.

29. Ezek után emlékeztetek arra, hogy az irányelv 1. cikkének (1) bekezdése értelmében „műholdnak" minősül „minden olyan frekvenciasávon működő műhold, amely a távközlési jog szerint": i) „nyilvánosság általi vételre szánt jelek sugárzására" vagy pedig ii) „zártkörű, egyéni kommunikáció céljára van fenntartva. Az utóbbi esetben azonban a körülményeknek, amelyek között a jelek egyéni vétele történik, az előző esethez hasonlónak lenniük".

30. A jelen ügyben, amint az a Bíróság erre vonatkozó kérdésére adott válaszokból kiderül, a műhold által a Felsbergben található átjátszóállomásra bocsátott jel a nyilvánosság által közvetlenül nem vehető. Kétségtelen tehát, hogy az irányelv 1. cikkének (1) bekezdésében előírt első követelmény nem teljesül.

31. A második követelmény teljesülését nehezebb megállapítani, mivel nem egészen világos, mit kell érteni a „hasonló körülmények" alatt. Kétségtelen ugyanis, hogy e kifejezés szerint a műholdról érkező műsoroknak el kell érniük a nyilvánosságot; ugyanakkor e követelmény konkrét ellenőrzését illetően a felek teljesen ellenkező álláspontot képviselnek.

32. A francia kormány, a Lagardère és a SPRE ugyanis azt állítják, hogy a jelen esetben a feltétel teljesül, mivel a műholdról küldött jel földi átjátszásának köszönhetően a nyilvánosság foghatja a műsorokat. Ellentétes álláspontra helyezkedett a német kormány és a GVL, amelyek szerint, mivel a nyilvánosság a műsorokat csak a műholdról küldött jeltől eltérő jellegű jel segítségével tudja fogni, a körülmények nem „hasonlóak", tehát az irányelv nem alkalmazható. Ez utóbbi véleményhez csatlakozott a Bizottság is a tárgyalás során, de e tekintetben nem nyújtott be írásbeli észrevételt.

33. Annak a vizsgálatnak tehát, hogy a jelen ügyben az irányelv szerinti „műholdról" van-e szó, az abból a tényből eredő következményekre kell irányulnia, hogy a nyilvánosság csak akkor tudja fogni a műholdról érkező jelet, ha azt rádióhullámokkal továbbítják.

34. E kérdés megoldása azonban meghatározó a fentebb (27. pontban) felvázolt, a

szóban forgó közvetítés „műholdas nyilvánossághoz közvetítésként" való minősítésekor felmerült kétség eloszlatásában is.

35. Az irányelv 1. cikke (2) bekezdésének a) pontja ugyanis a következőképpen határozza meg ezt a „közvetítést": „az a cselekmény, amikor a műsorsugárzó szervezet ellenőrzése és felelőssége mellett a nyilvánosság általi vételre szánt műsorhordozó jeleket a műhold felé, majd onnan a Föld felé vezető *megszakítatlan* közvetítési láncba juttatják".[5] Ehhez járul még az irányelv tizennegyedik preambulumbekezdése, amely előírja, hogy a *szokásos műszaki eljárások* nem tekintendők a sugárzási lánc megszakításának.

36. Álláspontomtól függetlenül a jelen ügy központi kérdése lényegében ugyanaz marad. Annak megállapításáról van ugyanis szó, hogy vajon a jelen ügy körülményei között releváns-e — és ha igen, mennyiben — az a tény, hogy a nyilvánosság a műholdról érkező jelet csak e jel rádióhullámokon történő továbbközvetítése által tudja venni.

37. A válasz érdekében a kérdés két aspektusát kell megvizsgálni, vagyis meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben olyan közvetítésről van-e szó: i) amely a nyilvánosság által fogható jelek közvetítésének körülményeihez „hasonló körülmények" között történik, és ii) „műholdas nyilvánossághoz közvetítésnek" minősül, amennyiben „megszakítatlan közvetítési lánc" jellemzi.

38. i) Az első aspektust illetően elsősorban azt jegyzem meg, hogy — amint az az irányelv hatodik preambulumbekezdéséből is következik — a 93/83 irányelv két különböző típusú műholdat vesz figyelembe: a műsorszóró műholdat és a távközlési műholdat. Az irányelv — miután megállapítja, hogy bár „manapság mindkét típusú műholdas közvetítés egyénileg fogható, és nem jár túlzott anyagi megterheléssel", a tagállamokban mégis „eltérő jogi megítélés" áll fenn a kétféle típusú műholdas nyilvánossághoz történő közvetítés között,[6] — olyan közös normákat szándékozik előírni, amelyeket a felhasznált műhold típusától függetlenül kell alkalmazni.[7]

39. Márpedig véleményem szerint éppen az előbbi felvetésre figyelemmel kell értelmezni a 29. pontban hivatkozott követelményeket. A múltban ugyanis csak a közvetlen műsorszórást végző műholdak közvetítettek, kifejezetten e célra fenntartott frekvenciasávokon, a nyilvánosság által is fogható jeleket. A távközlési műholdak azonban a nyilvánosság által nem fogható jeleket közvetítettek (és

5 — Kiemelés tőlem.

6 — Hatodik preambulumbekezdés.

7 — Tizenharmadik preambulumbekezdés.

közvetítenek manapság is). A technika fejlődésének köszönhetően azonban lehetővé vált a korábbihoz viszonyítva nagyobb teljesítményű jelek közvetítése e frekvenciasávokon, így a nem professzionális, elérhető árú parabolaantennák is lehetővé teszik a műholdakról ily módon sugárzott műsorok vételét. Ebből következik, hogy bár a használt frekvenciasávok nem a nyilvánossághoz szóló közvetítés számára vannak fenntartva, a nyilvánosság mégis közvetlenül a műholdról tudja venni a műsorokat.

40. Számomra pedig úgy tűnik, hogy éppen ezek, és csak ezek a 93/83 irányelv 1. cikkének (1) bekezdésében hivatkozott „hasonló körülmények". A jelen ügyben azonban a műhold a használt hullámsávokat tekintve nem olyan körülmények között közvetít, amelyek lehetővé tennék az általa küldött jel egyéni vételét, éppen ellenkezőleg, ahhoz, hogy a jel a nyilvánosság által fogható legyen, azt szükségszerűen rádióhullámokon kell továbbítani.

41. Úgy vélem tehát, a német kormánnyal, a Bizottsággal és a GVL-lel egyetértésben, hogy a jelen ügyben a körülmények nem „hasonlóak", tehát nem lehet a 93/83 irányelv szerinti „műholdról" beszélni.

42. ii) Hasonlóképpen, a másik aspektus tekintetében a Bizottsággal és a GVL-lel egyetértésben úgy vélem, hogy a jelen ügyben „műholdas nyilvánossághoz közvetítésről" sem lehet beszélni, mivel a közvetítési lánc nem megszakítatlan, márpedig azt az irányelv előírja.

43. A fentebb bemutatott helyzetben ugyanis a nyilvánosság nem parabolaantenna segítségével fogja a jelet közvetlenül a műholdról, hanem egy egyszerű antenna segítségével fogja a Franciaországban és Németországban található átjátszóállomások által ultrarövid- és hosszúhullámúvá átalakított és továbbközvetített jelet.

44. Amint azt a GVL is hangsúlyozta a tárgyalás során, a műholdnak a jelen ügyben játszott szerepe csak abban áll, hogy helyettesítse a korábban használt földi digitális hálózatot, amely az Europe 1 tevékenységének megkezdése óta közvetítette a jeleket a párizsi stúdióból a felsbergi állomás irányába, és amelyet egyébként továbbra is használnak a műhold meghibásodása esetén (lásd fentebb, 13–15. pont). A műholdas rendszerre történő áttérés által bevezetett újítás tehát kizárólag csak az átjátszóállomás jellel történő ellátásának módozataira korlátozódik, és semmilyen változást nem okoz a nyilvánosság tekintetében, amely a Felsbergből származó jelet tudja fogni. Ugyanis mivel az

itt található átjátszóállomás továbbra is hosszúhullámon közvetít — ahogyan ez korábban is történt, amikor a jel kábelen, és nem műholdról érkezett —, a hallgatóknak semmilyen változtatást nem kellett eszközölniük azokon a készülékeken, amelyekkel korábban is fogták az Europe 1 adásait.

45. Márpedig a 93/83 irányelv éppen azért vezette be a „műholdas nyilvánossághoz történő közvetítés" sajátos szabályozását, mert, amint a hatodik preambulumbekezdésből is kiderül, *„manapság* [...] [a] műholdas közvetítés egyénileg fogható, és nem jár túlzott anyagi megterheléssel". [8] Következésképpen úgy vélem, a GVL-lel egyetértésben, hogy az ilyen típusú közvetítésre előírt jogszabályok a jel nyilvánosság általi vételének azon új lehetőségeire vonatkoznak, amelyeket a technológia fejlődése tett lehetővé, és nem azokra, amelyek már hosszú idő óta elérhetőek, mint jelen esetben a rádióhullámok.

46. Úgy tűnik, hogy nem lehet megkerülni a közvetítési lánc megszakításának kérdését úgy, ahogyan azt a francia kormány, a Lagardère és a SPRE javasolja, tehát a „szokásos műszaki eljárások" fentebb hivatkozott fogalmának kiterjesztő értelmezésével.

47. A francia kormány ugyanis a tárgyalás során azt állította, hogy az a tény, hogy a jelet rádióhullámokon továbbítják, nem zárja ki annak lehetőségét, hogy „megszakítatlan közvetítési láncról" legyen szó, mivel az irányelv alkalmazási körébe tartoznak azok a műholdak is, amelyek nem közvetítenek a nyilvánosság által közvetlenül fogható jeleket. A francia kormány szerint tehát annak tagadása, hogy egy földi szakasznak a műhold és a nyilvánosság közé történő beiktatása nem minősül „szokásos műszaki eljárásnak", tehát az az állítás, hogy ez nem tartozik a műholdas nyilvánossághoz közvetítés fogalmába, megfosztja értelmétől a 93/83 irányelv 1. cikkének (1) bekezdését, amely műholdnak minősíti azokat a műholdakat is, amelyek bár nem a nyilvánosság általi vételre fenntartott frekvenciasávokon működnek, olyan jeleket sugároznak, amelyek egyéni vétele a fent hivatkozott frekvenciasávok használata során előforduló körülményekhez „hasonló körülmények" között történik.

48. Számomra azonban úgy tűnik, hogy ezzel a kifogással végül is megtartjuk azt (a „megszakítatlan közvetítési lánc" fogalma), amit korábban elvetettünk (a „hasonló körülmények" fogalma). Mindenesetre azt kell válaszolnom, hogy szerintem, és ahogyan azt a Bizottság is sugalmazza, ha a „szokásos műszaki eljárások" olyan fogalmát fogadjuk el, amelybe a jelnek csak azon technikai alkalmazásai tartoznak, amelyek nem változtatják meg közvetítésének műholdas jellegét, [9] az irányelvet nem fosztjuk meg értel-

8 — Kiemelés tőlem.

9 — Ilyenek például azok az eljárások, amelyek lehetővé teszik, hogy a jelet a stúdióból a műhold irányába közvetítsék (a vezeték használata a stúdiótól a műholdra közvetítő adóállomásig), és a jelet földre való visszatértekor a nyilvánosság vegye (a parabolaantenna és egy ház kábeles rendszere).

métől. Éppen ellenkezőleg, véleményem szerint így a „műhold" és a nyilvánossághoz történő közvetítés" fogalmainak koherensebb értelmezéséhez jutunk.

49. Amint arra ugyanis már fentebb utaltam, a tény, hogy a hallgatók nem tudják közvetlenül fogni a műholdas jelet, lehetetlenné teszi annak megállapítását, hogy a jel egyéni vétele azon körülményekhez „hasonló körülmények" között történik, amelyek esetében a nyilvánosság közvetlenül fogja a jelet, következésképpen nem lehet az irányelv szerinti „műholdról" beszélni (lásd fentebb, 39–41. pont).

50. Hasonlóképpen, a jelnek a nyilvánosság által történő vételhez elengedhetetlenül szükséges, rádióhullámokra történő átalakítását sem lehet „szokásos műszaki eljárásnak" minősíteni, következésképpen a jelen ügyben nincs semmilyen „megszakítatlan lánc", tehát semmilyen műholdas nyilvánossághoz közvetítés.

51. Számomra tehát úgy tűnik, hogy a fentiek alapján azt a következtetést lehet levonni, hogy a szóban forgó közvetítés nem tartozik a 93/83 irányelv szerinti „műholdas nyilvánossághoz közvetítés" fogalmába.

52. Márpedig, amint azt többször hangsúlyoztam, az irányelv értelmében csak e közvetítéstípus esetében lehetséges az, hogy a felhasznált hangfelvételt előállító vagy előadó művészek díjazását csak azon tagállam joga szabályozza, ahonnan a jelet kibocsátják. Következésképpen a jelen ügyben ezt a szabályt nem lehet alkalmazni.

53. Végül hozzáfűzöm, hogy ezt a következtetést a 93/83 irányelv átfogó értelmezése is megerősíti.

54. Az irányelv ugyanis a más tagállamokból származó, eredetileg műholdról sugárzott műsorok nyilvánossághoz történő vezetékes továbbközvetítéséről szóló részében egyáltalán nem írja elő a jel eredete szerinti állam jogának alkalmazását, ahogyan azt a „műholdas nyilvánossághoz közvetítés" esetében teszi. Éppen ellenkezőleg, a 8. cikk (1) bekezdése szerint ilyen továbbközvetítés esetében a tagállamok biztosítják az „irányadó szerzői és szomszédos jogok[...] tiszteletben tart[ását]", magától értetődően saját vonatkozó jogszabályaik, és nem a jel első (műholdas) sugárzásának eredete szerinti állam jogszabályainak alkalmazásával.

55. Márpedig ha az a szabály megdől, hogy csak azon állam jogát lehet alkalmazni,

ahonnan a műholdas jel indul„ amikor a műsor nyilvánosság általi vétele kábeles továbbközvetítésen keresztül történik, akkor nem indokolt kizárni azt, amint azt a Bizottság is megállapítja, hogy ugyanez a megoldás legyen érvényes abban az esetben is, amikor a továbbközvetítés, mint a jelen ügyben, nem kábelen, hanem rádióhullámok segítségével történik.

56. A fentiek alapján tehát azt javasolom, hogy a Bíróság abban az értelemben válaszoljon a Cour de cassation első kérdésére, hogy azokban az esetekben, amikor a nyilvánosság egy része az egyik tagállamban készült rádióműsorokat először műholdra, majd onnan egy másik tagállamban található földi átjátszóállomásra küldött jelen keresztül fogja, amely állomás a szóban forgó műsorokat az előző tagállam felé hosszúhullámon sugározza tovább, nem áll fenn a 93/83 irányelv szerinti „műholdas nyilvánossághoz közvetítés", következésképpen a közösségi jog nem tiltja, hogy a földi átjátszóállomás helye szerinti tagállam által sugárzott műsorok után a felhasznált hangfelvételt előállító vagy előadó művészeknek járó, a 92/100 irányelvben előírt egyszeri méltányos díjazást a hivatkozott tagállam joga alapján határozzák meg.

A második kérdésről

57. Az első kérdésre adott igenlő válasz esetére a kérdést előterjesztő bíróság egy második kérdést is feltesz. Ezzel lényegében azt kérdezi, hogy valamely társaság, amely az egyik tagállamból sugározza az eredeti jelet, levonhatja-e a leányvállalata által egy földi adóállomás helye szerinti tagállamban kifizetett összegeket a hazai területen történő közvetítések összessége után kért díjazásból, amely adóállomás, bár elsősorban az első tagállam irányába sugároz, lehetővé teszi, hogy a jeleket a másik tagállam vele szomszédos területein is fogni lehessen.

58. A német kormány szerint nem léteznek olyan közösségi jogszabályok, amelyeknek az értelmezése választ adna a szóban forgó kérdésre. Ugyanerre az álláspontra helyezkedik a GVL is, amely szerint, ha a 93/83 irányelv nem alkalmazható a tényállásra, akkor a 92/100 irányelv sem.

59. A francia kormány és a SPRE ellenben úgy ítélik meg, hogy a kérdésről nem kell dönteni, mivel az első kérdésre olyan választ adtak, hogy Németországban semmilyen kifizetést nem lehet igényelni. A SPRE azonban másodlagosan megállapítja, hogy a 93/83 és a 92/100 irányelvekből nem vezethető le semmiféle, a levonásra vonatkozó mechanizmus, mindenesetre, másodlagosan, úgy véli, hogy lehetővé kellene tenni azt, hogy Németországban levonhassák a Franciaországban kifizetett összeget.

60. Végül a Bizottság és a Lagardère azt állítják, hogy a kettős kifizetés nem összeegyeztethető a 92/100 irányelv 8. cikkének

(2) bekezdésével, amely előírja, hogy bárki, aki valamely hangfelvételt bármilyen nyilvánossághoz történő közvetítéshez felhasznál, köteles a hangfelvételt előadó művészek és az ezt előállítók részére „egyszeri és méltányos" díjazást fizetni. A Lagardère szerint ebből az következik, hogy lehetővé kellene tenni azt, hogy Franciaországban levonhassák a Németországban kifizetett összeget. Más véleményen van azonban a Bizottság, amely szerint a Franciaországban kifizetett összeget kell levonni Németországban. A Bizottság szerint ezt a megoldást csak másodlagosan kell alkalmazni, ugyanis a jogterület előrehaladottabb harmonizációjának hiányában a Bíróságnak csak annak megállapítására kell szorítkoznia, hogy az egyszeri és méltányos díjazás címén kért teljes összeg ne haladja meg a hangfelvételek rádióközvetítését ésszerű feltételek között lehetővé tévő szintet, és legyen figyelemmel a tényleges és potenciális közönség méretére is, anélkül azonban, hogy levonási mechanizmust írjon elő közvetlenül.

61. Emlékeztetek arra, hogy a 92/100 irányelv, bár közelíti egymáshoz a tagállamok eltérő szabályozásainak egyes aspektusait, nem változtatta meg azt az uralkodó szerepet, amelyet a területiség elve ölt magára a szerzői és szomszédos jogok területén, amely elvet egyébként a vonatkozó hatályos nemzetközi jogszabályok is elismernek. [10]

10 — Lásd a Párizsban 1971. július 24-én felülvizsgált, az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló, 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény 11bis cikkét, amelynek értelmében „az [egyezmény által létrehozott] Unióhoz tartozó országok törvényhozó szerveinek hatáskörébe tartozik, hogy a [szóban forgó] jogok gyakorlásának feltételeit megszabja, de e feltételek joghatálya szigorúan azokra az országokra korlátozódik, melyek azokat megszabták".

62. A közösségi jog következésképpen lehetővé teszi a két érintett tagállam illetékes hatóságai számára, hogy saját nemzeti joguk alapján követeljék a területükről közvetített hangfelvételt előállító vagy előadó művészek díjazásának megfizetését.

63. Ahogyan azonban fentebb már láttuk, a 92/100 irányelv 8. cikkének (2) bekezdése előírja, hogy a művészeknek „egyszeri és méltányos" díjazást kell juttatni. Amiből azt a következtetést lehet levonni, amint azt a Bizottság és a Lagardère teszi, hogy ha az említett nemzeti hatóságok saját nemzeti joguk alapján követelik a területükről közvetített hangfelvételt előállító vagy előadó művészek díjazásának megfizetését, akkor azt a díjazás tekintetében előírt feltételekre figyelemmel kell tenniük.

64. Ez esetben azt kell megvizsgálni, hogy ezek a feltételek játszhatnak-e szerepet, és ha igen, milyen szerepet a jelen ügyben, olyan következtetéseket levonva ezen elemzésből, amelyek hasznosak lehetnek az ehhez hasonló esetekben, amikor a minősítendő díjazást olyan hangfelvételek vonatkozásában kell meghatározni, amelyek, úgymond, több nemzeti hatóság joghatósága alá tartoznak.

65. Márpedig számomra úgy tűnik, hogy a 8. cikk (2) bekezdésének megfogalmazása

önmagában és általános értelemben határozza meg a díjazást, nem pedig csak egy tagállamhoz kötődően. Úgy vélem tehát, hogy a szóban forgó feltételeket a jelen ügyben szereplő díjazás minősítése tekintetében is értékelni lehet.

66. A feltételeket tehát ebben az értelemben elemzem, és rögvest megjegyzem, hogy a kérdés valójában csak a díjazás „méltányosságának" feltételét érinti. Egyértelműnek tűnik ugyanis számomra, hogy az egyszeriség feltétele nem alkalmas arra, hogy a jelen ügy számára hasznos következtetéseket vonhassunk le belőle, tekintve, hogy ez egyszerűen csak annyit jelent, hogy a hangfelvétel felhasználója által fizetendő díjazásnak az ügyben érintett összes jogalanyra (előadók és előállítók) figyelemmel kell lennie, azonban még közvetetten sem jelentheti azt, hogy a fizetésnek kizárólag egy tagállamban kell megtörténnie. A szóban forgó feltétel ugyanis az egyetlen, amely megfelel a vizsgált rendelkezés szellemének, amely előírja, hogy „ezen díjat az érintett előadóművészek és hangfelvétel-előállítók között fel [kell osztani]. Az előadóművészek és a hangfelvétel-előállítók közötti megállapodás hiányában a tagállamok meghatározhatják a feltételeket, amelyek alapján közöttük a díj felosztásra kerül".

67. Ezek után azt vizsgáljuk meg, hogy a díjazás méltányossága feltételének elemzése választ ad-e a szóban forgó kérdésre.

68. E tekintetben elsősorban arra emlékeztetek, hogy — amint azt már a SENA-ügyben [11] tett indítványaimban is felvázoltam, és amint azt a Bíróság is megállapította az ez ügyben hozott ítéletében — a „méltányos díjazás" közösségi jellegű fogalom, mivel irányelvben használják, értelmezése tekintetében a nemzeti jogokra történő közvetett vagy közvetlen hivatkozás nélkül. Ezekben az esetekben tehát a Közösségen belül a fogalomnak „egységes és autonóm értelmezést [kell adni], a rendelkezés tartalmára és a jogszabály célkitűzésére figyelemmel". [12]

69. A vizsgált fogalom tekintetében azonban az irányelv nemcsak hogy pontos meghatározást nem ad, hanem egyáltalán semmilyen, közvetett vagy közvetlen utalást nem tesz e tekintetben. Azt a következtetést kell tehát levonni, hogy az irányelv széles mérlegelési jogkört kívánt hagyni a nemzeti jogrendszerek számára, vélhetően abból a meggyőződésből kiindulva, hogy nem szükséges a jogterület hangsúlyosabb vagy megfelelőbb harmonizációja. [13] A tagállamok és a nemzeti bíróságok feladata tehát, hogy a területükön

11 — A C-245/00. sz. ügyben 2002. szeptember 26-án ismertetett indítvány, az ügyben az ítéletet 2003. február 6-án hozták (EBHT 2003., I-1251. o.).

12 — Lásd a fent hivatkozott SENA-ítélet 23. pontját és az ügyben ismertetett indítványom 32. pontját.

13 — A fent hivatkozott SENA-ügyben előterjesztett indítvány 34. és 37. pontja.

meghatározzák a méltányos díjazás közösségi jogi fogalom tiszteletben tartásának biztosítását leginkább szolgáló szempontokat.

70. A számukra biztosított szabadság azonban nem korlátlan, hanem azt a közösségi fogalom alkalmazásának vonatkozásában, tehát a közösségi intézmények, különösen a Bíróság ellenőrzése mellett kell gyakorolni, az irányelvből, általánosabban pedig az elvekből és az EK-Szerződésből következő feltételek és korlátok tiszteletben tartásával. [14]

71. Amint azt a Bíróság a SENA-ítéletben megállapította, mivel „a díjazásból, amely egy kereskedelmi forgalomba hozott hangfelvétel, különösen műsorsugárzási célból történő felhasználásának ellenszolgáltatását jelenti, magából következik, hogy méltányos jellegét különösen e felhasználás kereskedelmi forgalmi értékének szempontjából vizsgáljuk". [15] Továbbá, az irányelv alkalmazásakor a tagállamok által választott szempontoknak „elérhetővé kell tenniük a megfelelő egyensúly megteremtését az előadóművészek vagy előadók és a hangfelvétel-előállítóknak egy meghatározott hangfelvétel sugárzása címén járó díjazás megszerzésére irányuló érdekei és harmadik személyeknek e hangfelvétel *ésszerű feltételek között* történő sugárzásának a lehetőségére vonatkozó érdekei között". [16]

14 — Lásd a fent hivatkozott SENA-ügyben előterjesztett indítvány 38. és 40. pontját és a fent hivatkozott SENA-ítélet 38. pontját.

15 — A fent hivatkozott SENA-ítélet 37. pontja.

16 — A fent hivatkozott SENA-ítélet 46. pontja (kiemelés tőlem).

72. Márpedig számomra úgy tűnik, hogy a jelen ügy körülményei között, amikor is két tagállam jogszabályait kell alkalmazni anélkül, hogy a közösségi jog valamilyen formában biztosítaná a kettős adóztatás elkerülésére irányuló jogszabályok közötti koordinációt, a díjazás „méltányosságát" e tekintetben is biztosítani kell, oly módon, hogy a vállalkozások a hangfelvétel közvetítéséért összességében ne fizessenek többet, mint a hangfelvétel felhasználásnak kereskedelmi forgalmi értéke. Ellenkező esetben, amint azt a Bizottság megjegyzi, a közvetítés nem „ésszerű feltételek" között történne.

73. Ha igaz tehát, hogy a tagállamok feladata az alkalmazandó jog meghatározása a szóban forgó körülmények között, az is igaz, hogy a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a „méltányos" díjazás címén kifizetett összeg mindenképpen tekintettel legyen a hangfelvétel felhasználásnak kereskedelmi forgalmi értékére az adott területeken és különösen, a jelen ügy vonatkozásában, az ezeken a területeken található tényleges és potenciális közönség méretére.

74. E szempont alkalmazásával tehát az is megtörténhet, hogy minden egyes tagállam csak a hangfelvételnek a saját területén történő közvetítése után járó összegeket követelheti. Úgy vélem azonban, hogy attól

kezdve, hogy az irányelv nem ír elő felosztási mechanizmusokat, az említett következményt nem lehet automatikusnak tekinteni, mert esetleg a fentebb hivatkozott elv értékeléséből eredhet.

75. A fentiekre figyelemmel azt javaslom tehát, hogy a Bíróság a második kérdésre olyan értelemben válaszoljon, hogy amennyiben egy hangfelvétel közvetítésekor két érintett tagállam jogszabályait kell alkalmazni, a hangfelvételt előállító vagy előadó művészek díjazása akkor „méltányos" a 92/100 irányelv 8. cikkének (2) bekezdése értelmében, ha a díjazás összege mindenképpen tekintettel van a hangfelvétel-felhasználásnak az érintett tagállamokbeli kereskedelmi forgalmi értékére, különösen pedig az ezeken a területeken található tényleges és potenciális közönség méretére.

V — Végkövetkeztetések

76. A fenti megállapításokra figyelemmel tehát azt indítványozom, hogy a Bíróság az alábbi értelemben válaszoljon a francia Cour de cassation által előzetes döntéshozatal céljából előterjesztett kérdésekre:

„1) Azokban az esetekben, amikor a nyilvánosság egy része az egyik tagállamban készült rádióműsorokat először műholdra, majd onnan egy másik tagállamban

található földi átjátszóállomásra küldött jelen keresztül fogja, amely állomás a szóban forgó műsorokat az előző tagállam felé hosszúhullámon sugározza tovább, nem áll fenn a műholdas műsorsugárzásra és a vezetékes továbbközvetítésre alkalmazandó egyes szerzői és szomszédos jogi szabályok összehangolásáról szóló, 1993. szeptember 27-i 93/83/EGK tanácsi irányelv szerinti »műholdas nyilvánossághoz közvetítés«, következésképpen a közösségi jog nem tiltja, hogy a földi átjátszóállomás helye szerinti tagállam által sugárzott műsorok után a felhasznált hangfelvételt előállító vagy előadó művészeknek járó, a bérleti jogról és a haszonkölcsönzési jogról, valamint a szellemi tulajdon területén a szerzői joggal szomszédos bizonyos jogokról szóló, 1992. november 19-i 92/100/EGK tanácsi irányelvben előírt egyszeri méltányos díjazást a hivatkozott tagállam joga alapján határozzák meg.

2) Amennyiben a hangfelvétel közvetítésekor két érintett tagállam jogszabályait kell alkalmazni, a hangfelvételt előállító vagy előadó művészek díjazása akkor »méltányos« a bérleti jogról és a haszonkölcsönzési jogról, valamint a szellemi tulajdon területén a szerzői joggal szomszédos bizonyos jogokról szóló, 1992. november 19-i 92/100/EGK tanácsi irányelv 8. cikkének (2) bekezdése értelmében, ha a díjazás összege mindenképpen tekintettel van a hangfelvétel-felhasználásnak az érintett tagállamokbeli kereskedelmi forgalmi értékére, különösen pedig az ezeken a területeken található tényleges és potenciális közönség méretére."